

La Pagina

da Surmeir

SANADAD

emda
42

CENTER DA SANADAD SAVOGNIN: stat adegna puspe an discussiun

La direcziun è ainten la critica

pb. Igl Center da Sanadad Savognin è igl davos onns adegna puspe sto an discussiun. Las davosas emdas er puspe. Per solit sa tractigl da dumondas an connex cun persunal tgi ò disdetg ple u manc ord atgna decisun lour pladimaint. Er digl cader. An chel connex èn er adegna er neidas ranfatschas per part dètg massivas anvers la direcziun. Er ossa puspe.

Igl Center da Sanadad Savognin è ena instituziun sociala cun ena muntada fitg impurtanta per la regiun e zont per Surses. D'ena vart proveda el la populaziun cun las prestaziuns da sanadad da basa. Chegl succeda eneda antras igl spital acut ed alloura cun la praxis digls medics. Vetiers vign anc la tgesa d'attempo. Chella è tatgeda ve digl spital e cotras ins so profitar da bleras sinergieas. Da l'oter mang è igl Center da Sanadad Savognin er en patrung tgi occupescha ca. 125 persungas. Ord chella vista antiera ins stuess taxar ord posiziun economica l'instituziun cun «too big to fail» u forsa er scu «sistemrelevant».

cuntinuaziun p. 2

An connex cun la critica anvers igl Center da Sanadad Savognin è adegna puspe igl sies nom an discussiun: chel digl directour, Gion Cola.

SURVISTA

Exposiziun dad electromobils

An vista alla strategia d'energeia 2050 dattigl navot oter tgi da nizigier duple energieas regenerablas. Er per la mobilitad. Cò dattigl gio bungas purscheidas ed ins è vedlonder da migliurar ellas cuntinuadamaintg. Uscheia ins ò pudia veir alla exposiziun da dumengia passada.

4

Camp digital per teenies

La digitalisaziun ò betg pir da neir, ella è gio a cò. Igl migler è dad integrar ella da maniera constructiva e creativa. Giuvenils on cò en cler avantatg. Els creschan se cun igl mond digital ed èn er averts persiva. An en camp ins ò musso las diversas pussebladads.

6

Bual victour digls caschiels d'alp

Sonda passada è stada la degustaziun digls caschiels d'alp agl rom dalla Tundeida. Igl publicum ò giuditgia.

12

La virola cunter la gripa

Far u betg far? Adegna en tema da discussiun. Per gruppas da risico vign an mintga cass cunsiglia. Igl migler ossa.

13

SAVOGNIN: exposiziun dad e-mobils

La mobilitad electrica vign adegna pi seriousa

pb. Dumengia passada ò igl «mond d'energeia Parc Ela» anvido ad ena exposiziun sur dalla energieia an general e dalla mobilitad electronica an spezial. Ins ò dastgea far en viadi d'amprova, ins ò dastgea s'infurmar ed ins ò er dastgea esser sursto tgi igls davos onns è capito bler er sen chel camp.

Da curt ò igl cunsegl mundial digl clima preschento igl sies rapport digl clima. Alla Svizra ins ò an general do bungas notas e ludo las sias fegnameiras ambiziusas an connex cun la politica d'energeia. En punct è pero er nia crititgia, numnadamaintg da betg far avonda per neir davent dalla dependenza da mobilitad antras vehichels da carburant e betg promover avonda la mobilitad electrica sen veia. Uscheia vess l'exposiziun iniziada digl «mond d'energeia Ela» betg savia esser pi actuala.

Patric Vincenz, egn digls manaders digl «mond d'energeia Ela» ò detg an sies bavagnaint tgi la schientscha tar la populaziun per energieia sobra seia cò ed er igl basigns da leir midar ensatge, ma savens mantga la saveida. Chesta exposiziun viglia contribueir ainten chella direcziun.

Er tar la politica e tar las autoritads federalas e cantunalas è la voluntad preschainta per ager e per planget bandunar igls purtaders

Christoph Kaufmann dad autos da nez Thomann AG a Schmerikon ò ainten la sia paletta da vendita ossa da nov er p.ex. vehichels communalis tgi von cun la battareia.

d'energeria carburants e ramplazzar antras purtaders d'energeia indigens e regenerabels. Cò èn l'energeia solara e la mobilitad electrica dus craps da cantung ainten la strategia dalla confederaziun.

Chella voluntad per la midada sa mossa er tgi dat ena societad digl rom tgi sa nomna «e'mobile» ed è part dad Electrosuisse tgi

promova vehichels electricis pi efficiants. Igl magnaproject da chesta societad, Urs Schwegler è er sto dalla parteida tar l'exposiziun a Savognin. Scu societad neutrala è l'incumbensa da promover la collaboraziun e la coordinaziun tranter la branscha dad autos, igls offereiders dad infrastruttura, las interpresas tgi provedan cun energieia e las autoritads. «Sen la dumonda digl «mond d'energeia Ela» sunga igl amprem sto s-cheptic, schi igls offereiders dad e-mobils sa laschan persvader da neir a Savognin. Oz sunga cuntaint e mez persvadia tgi chesta exposiziun è ena buna tgossa» ò managea Urs Schwegler. El ò alloura mano igls interessos sen en gir tras l'exposiziun e do blers infurmaziuns nizevlas.

En svilup cuntinuo

Igl interess per l'exposiziun è er sa muso uscheia tgi per viadis d'amprova cun igls e-mobils ins veva da s'annunztgier. E gio bod eran 95% dallas pussebladads gio reservadas. E gl'eran tuttegna passa 20 vehichels da 14 marcas differentas. Tgi la pi gronda dumonda eran viadis d'amprova cun igl Tesla, fò betg surstar. Cò è pero da deir tgi chels autos èn bagn top ainten la prestaziun, ma cun igl prietsch da compra anc ainten en segmaint mengia ot. Tar tot igls oters e-mobils dattigl anfignen ossa en deficit tgi vala zont per las regiuns alpinas: els on anc nigra tracziun 4x4.

Igl nov Toyota Prius Plug-in, en hibrid vign er vandia dalla garascha Sigron a Vaz/Lain: (da san.) Reto Cantieni, Norbert Sigron, Johannes Fried e Marcel Sigron.

Ma i gl svilup sa mossa per exaimpel tar i gl Renault Zoe. En auto electric. I gl 2013 veva chel ena battareia cun ena prestaziun da 23 kW/oura. Ossa ò la battareia ena prestaziun da 41 kW/oura. Damais prest i gl dobel dantant tgi i gl peis dalla battareia è resto madem.

Tgi marscha ensatge aint i gl svilup digl e-mobils sa mossa er tgi cun BMW è ena marca da renom antrada ainten la branscha e chegl cun en auto tgi è concepia da fons anse cun chel concept.

Chegl tgi ins so forsa pi pac è tgi Peugeot è nia cun i gl ampren e-mobil sen la fiera. Pero betg cun en agen product, mabagn cun en product da Mitsubishi. Chel auto dalla classa pitschna costa 22 000.- fr. ed è damais ainten i gl madem segmaint da prietsch scu en auto tgi vo cun carburant. El dovra energeia chinto anturn an benzin 2-3l sen 100 km. An general seia l'efficienza d'energeia tar en e-mobil 2-4 gedas miglra tgi tar en auto tgi vo cun benzin/diesel.

Divers detagls

Urs Schwegler ò er do ena infurmaziun interessanta an connex cun la producziun da forza electrica an Svizra: «Midessan ossa tot i gls autos da carburant sen electric, alloura duvressans 10% duple current». I gl mument fiss chel betg avant mang, ma ena tala midada radicala nirogl er betg a dar.

Ena dumonda or digl mez digls visitaders è eida an chella direcziun tgi la producziun dalle battareias per i gls autos dovra sez blera energeia e la dismessa seia er betg anc reglada. Cò constatescha Urs Schwegler tgi da prancepi seian tot las cumponentas dalla battareia reciclables. I seia angal ena dumonda digl taimp anfignen tgi ins vigna da far chel recicladi er economicamaintg interessant.

Er gio dadei sen fiera cun autos electric è Toyota. Pero betg cun autos pur electric, mabagn cun hibrids. Damais cun autos tgi on schibagn tracziun cun en motor da carburant scu er cun en motor electric. Ed oz vonda Toyota ple tgi la mesadad digls sies autos scu hibrids.

En problem eran anfignen ossa er las staziuns per carger las battareias. Oz dattigl ena firma svizra tgi sa nomna greenmotion CH tgi produtgescha talas staziuns an seria. I gl mument ins vegia 1050 staziuns installadas per l'antiera tera anturn. I detta er staziuns per a tgesa tgi vegian bler duple prestaziun tgi chegl tgi ins vegia ve dad ena normala beschla da contact. En problem seia e chel ins vigna strousch dad eliminar: i detta i gl contact american ed i gl japanes tgi seian differents. Deplorablamaintg.

Er Surmirans on aint la detta

Plaschevlamaintg dattigl er Surmirans tgi èn activs an chegl tgi pertotga e-mobils. Uscheia la firma Thomann vehichels da nez a Schmerikon. Els èn da nov distributours da vehichels da nez cun motor electric. «Nous vagn

Esther Fülleman davant i gl bus pitschen da Nissan, en auto cumplettamaintg electric tgi stat a disposiziun per viadis ainfra i gl Parc Ela.

Er ainten la versiun dad e-mobil è i gl Puch Haflinger da Reto Schirks fitg movibel. Agls passaschiers plaiigl: sia partenaria Andrea Bund e davos Patric Vincenz (san.) e Leo Thomann.

En veritabel boom è i gl mument tar i gls e-bikes. Chegl on er s'accurschia Rico Arpagaus e Gianni Spinatsch da Wasescha Sport.

adegna dables dumondas da cumegn e martgeas per vehichels comunals cun en motor electric. Chels fon savens angal curtas distanzas ed uscheia èn e-mobils ideals», dei Christoph Kaufmann, i gl responsabel da vendita. Interessant è tgi ins reteira i gls vehichels dalla Posta tudestga. Chels levon 10 000 vehichels per la distribuziun dalla posta. Vegian pero catto nign producent. Oz fetschan els tals autos an atgna reschia e furneschan er tals autos scu vehichels comunals.

Er all'exposiziun era la garascha Sigron da Vaz/Lain tgi ò la represchentanza da Toyota. Da nov cun i gl Prius plug-in hibrid. Els vegian gio vandia divers hibrids i gls davos onns ed adegna puspe dumondas. Tals autos vegian er anc en oter avantatg tgi tot tenor cantun paian i gls possessouras anfignen 80% pi paca taglia da traffic.

Er preschaint dumengia passada Wasescha Sport cun i gls sies e-bikes tgi ins survign an variantas da 3000.- fr. anfignen 10 000.- fr., Rico Arpagaus. E tgi 80% digls velos tgi el vonda èn e-bikes discorra er en cler lungatg. «Digidoc» è ena firma privata cun la sedia a Stierva. Chella vign manada da Reto Schirks

ed ò la fegnameira dalla plainsaziun d'architettura e la construcziun cun i gl computer. Dasperas realisescha el er midadas dad autos convenziunals. Chegl ò el p.ex. fatg cun i gls sies Puch Haflinger. En motor da benzin da 24 PS ò el mido an en motorelectric da 16 PS. «Persiva vaia en migler mument da rotaziun ed aglmanc tanta prestaziun» dei Reto Schirks. Investo vegia el 7500.- fr. ainten la compra digl Haflinger ed anc eneda tant ainten la midada. Betg chinto las ca. 200 ouras da lavour. «I fiss nign problem da far talas midadas er cun oters autos. Anfignen ossa èn tals projects sbagleas perveia digls costs», declera Reto Schirks anavant. I gl sies proxim project seia l'electricizun dad en Suzuki Vitara.

Siva digl 1. zarcladour 2018 ò i gl Parc Ela en e-mobil. En bus pitschen da Nissan. El è part dalla mobilitad mievla tgi ins less practitgier aint i gl parc dalla nateira. Ved chest project scu practicanta è stada Esther Fülleman. Chest bus ramplazza i gl vehichel da Mobility tgi ins veva anfignen ossa ed el vign er do a tschains sur la plattafurma d'internet sharoo. Ins dovra i gl bus er intern. A tschains seia el anc betg nia piglia savens.